

STUDIJŲ KOKYBĖS VERTINIMO CENTRAS

**KLAIPĖDOS UNIVERSITETO
KETINAMOS VYKDYTI STUDIJŲ PROGRAMOS
EUROPOS ISTORIJA
VERTINIMO IŠVADOS**

Grupės vadovas: dr. Algimantas Kasparavičius

Grupės nariai: doc. dr. Darius Alekna

Žygimantas Ruškys (studentų atstovas)

Vilnius,
2018 m.

DUOMENYS APIE ĮVERTINTĄ PROGRAMĄ

Studijų programos pavadinimas	Europos istorija
Studijų krypčių grupė	Humanitariniai mokslai (N)
Studijų kryptis	Istorija (N08)
Studijų programos rūšis	Universitetinės studijos
Studijų pakopa	Pirmoji
Studijų forma (trukmė metais)	Nuolatinė (3 m.)
Studijų programos apimtis kreditais	180
Suteikiamas laipsnis ir (ar) profesinė kvalifikacija	Humanitarinių mokslų bakalauras

TURINYS

TURINYS	3
I. ĮŽANGA	4
II. PROGRAMOS ANALIZĖ	4
2.1. Programos tikslai ir studijų rezultatai	4
2.2. Programos sandara.....	7
2.3. Personalias	8
2.4. Materialieji ištekliai	9
2.5. Studijų eiga ir jos vertinimas	11
III. REKOMENDACIJOS	13
IV. APIBENDRINAMASIS ĮVERTINIMAS.....	14

I. IŽANGA

Ketinamą vykdyti universitetinių studijų pirmosios pakopos programą *Europos istorija* (toliau – Programa), kurią numato įgyvendinti Klaipėdos universitetas (toliau – KU) vertino Studijų kokybės vertinimo centro (toliau – SKVC) sudaryta ekspertų grupė. Išorinio vertinimo tikslas – atlikti studijų programos kokybės analizę bei pateikti rekomendacijas studijų programai tobulinti. Vertinant Programą buvo remiamasi pateiktu ketinamos vykdyti studijų programos aprašu (toliau – Programos aprašas) ir 2018 m. balandžio 6 d. vykusio ekspertų vizito į KU rezultatais.

Išorinį vertinimą ekspertų grupė pradėjo nuo Programos aprašo (toliau – Programos aprašas) ir jo priedų nagrinėjimo. Vertinant Programą vadovautasi universitetines studijas reglamentuojančiais įstatymais, normatyviniais teisės aktais ir kitais išoriniam vertinimui reikalingais dokumentais.

2018 m. balandžio mėn. 6 d. vyko ekspertų grupės vizitas į KU Baltijos regiono istorijos ir archeologijos institutą (toliau – institutas), kur ekspertai susitiko su KU administracijos atstovais, Programos aprašo rengėjų grupe, numatomais Programos dėstytojais, socialiniais partneriais, susipažino su instituto materialine baze (auditorijomis, biblioteka). Vizito pabaigoje administracijos atstovai, Programos aprašo rengėjai ir dėstytojai buvo supažindinti su bendraisiais ekspertų grupės pastebėjimais apie Programą.

2018 m. gegužės mėnesį ekspertų grupė parengė ir SKVC pateikė Programos vertinimo išvadų projektą, kuris buvo išsiųstas Programos rengėjams susipažinti ir pateikti savo pastabas dėl faktinių klaidų. Ekspertų grupė, susipažinusi su KU atsakymu (2018-05-18 Nr.49BRIAI-127) dėl Programos vertinimo išvadų projekto, pateikia galutines Programos vertinimo išvadas.

II. PROGRAMOS ANALIZĖ

2.1. Programos tikslai ir studijų rezultatai

Programos rengimo grupės, susidedančios iš penkių KU Baltijos regiono istorijos ir archeologijos instituto (toliau – BRIAI) darbuotojų bei VšĮ Thomo Manno kultūros centro vadovės, parengtame ketinamos vykdyti studijų programos *Europos istorija* (Programa bus vykdoma rusų kalba) apraše Programos „poreikis“ iš esmės grindžiamas tarptautiniu, nacionaliniu ir regioniniu lygmenimis. Tiesa, tų trijų lygmenų „poreikio“ argumentacija, anaipol nei kiekybiškai, nei dalykiškai netolygi. Tarptautiniu lygmeniu Programos apraše „poreikis“ apibrėžiamas labai trumpai ir gana logiškai. Iš esmės vos vienu apibendrinto pobūdžio įvadinio sakiniu, kad „*Europos sąjungos mokslo ir studijų strateginės nuostatos skatina vieningos mokslo ir studijų erdvės sukūrimą ir sudaro galimybes pritraukti studentus iš kitų šalių*“ (p. 3). Nors detaliau, kaip šis tarptautinis globalaus pobūdžio „poreikis“ koreliuoja su nacionaliniu/regioniniu, lieka nesukonkretinta ir neišskleista, tačiau iš principo, manytume, gali būti pakankamas.

Labiau ambivalentiškai Programos „poreikis“ argumentuojamas nacionaliniu ir regioniniu lygmenimis, kurie daugeliu atveju persidengia ir kada jau žvelgiama gerokai konkrečiau per lokalią prizmę. Charakteringa, kad šiuo atveju Programos „poreikio“ argumentacija pradedama iš esmės ne nuo KU, BRIAI turimų pajėgumų, skatinančių, vykdant KU misiją, plėstis kuriant naujas, originalias, eventualiai perspektyvias studijų programas taip plečiant ir visuomenei teikiamų paslaugų skalę, bet nuo „regioniniam“ (taip KU įvardintas Programos rengėjų pateiktuose dokumentuose) KU ir visai šaliai būdingų aktualių problemų išvardijimo: per pastarąjį dešimtmetį iš valstybės biudžeto valstybiniais universitetams perpus sumažėjusio finansavimo; augančio bendrosios emigracijos mąsto iš Lietuvos; didėjančio iš Lietuvos į kitų šalių universitetus studijuoti išvykstančių studentų srauto; neigiamo saldo tarp išvykstančių studijuoti į užsienio šalių

universitetus ir atvykstančių studijuoti į Lietuvos universitetus (p. 3). Tuomet kyla klausimas, kodėl minint tokio pobūdžio „argumentus“ liko nereflektuota bendrai prastėjanti Lietuvos demografinė situacija (stabiliai spartus šalies gyventojų mažėjimas) ir su tuo, be kita ko, gana tiesiogiai susijęs studentų skaičiaus mažėjimas Lietuvos universitetuose, tame tarpe ir „regioniniame“ KU?

Tokiame „poreikių“ kontekste nedaug pozityvo prideda Programos rengėjų pateikti dar du argumentai: a) Statistikos departamento duomenys, kad nuo 2007 m. Lietuvos studentai rinkdamiesi studijas užsienio kalba prioritetą teikia anglų ir rusų kalbai; b) 2011 m. Klaipėdos universiteto integruotos plėtros strategijoje (2011 m.) esantis siūlymas „mažėjanti studentų skaičių Klaipėdos universitete kompensuoti pasiūlius studijas užsienio (anglų, rusų) kalbomis“. Pirmu atveju, Statistikos departamento duomenys jokių aspektu nepaaiškina tokio pasirinkimo prioritetų motyvų. Ypač rusų kalbos atveju ir renkantis humanitarines disciplinas – ar čia tikrai esmė glūdi tik mokymo kalboje ar vis dėlto kituose dalykuose: studijų programų turinyje, sociokultūrinėje aplinkoje, nacionalinės tapatybės puoselėjimo dalykuose, ir t.t.? Antru atveju, tenka pastebėti, jog socialinė, o ypač nacionalinio švietimo-aukštojo mokslo padėties situacija Lietuvoje bei su ja susiję lūkesčiai nuo 2011 m., kada buvo parengta Klaipėdos universiteto integruotos plėtros strategija, pastebimai pasikeitė.

Tam tikrų abejonių kelia ir būsimas Programos kontingentas – studentai, kurių tikimasi iš Lietuvos rusakalbių gimnazijų, ES šalių su ženkliu rusakalbių gyventojų skaičiumi (Latvija, Estija) bei posovietinės erdvės jaunų valstybių dalyvaujančių *Rytų partnerystės* programoje, kur kaip gimtoji kalba yra plačiai paplitusi rusų kalba, „visų pirma“ Ukrainos, Moldovos Gruzijos (p. 3): kodėl *Europos istoriją* jie turėtų norėti studijuoti būtent rusų kalba universitete, turinčiame „regioninio“ įvaizdį? Programos rengėjų sudaryta ir pateikta schema „Tikėtini (planuojami) studentų srautai studijų programoje“ (p. 4) į šį klausimą atsako tik iš dalies, t.y, tiek, kiek apeliuoja į Erasmus+ ir Erasmus KA107 programas.

Turint galvoje pastarųjų dviejų dešimtmečių demografines tendencijas Lietuvoje, kiek per optimistinė tezė, jog „ateityje turėtų augti istorijos mokytojų [...] poreikis Vakarų Lietuvos (Klaipėdos, Tauragės, Telšių apskričių) savivaldybėse“ (p. 5). Be to, toks Programos rengėjų lūkestis sunkiai koreliuoja su planuojamų studentų kontingento geografija bei Vakarų Lietuvos mokyklų poreikiais mokytojams rusų dėstomąja kalba. Kitaip tariant, kalbant apie Lietuvos galimybes, studijų kontingentą planuojama pritraukti praktiškai iš visos Lietuvos – iš rusakalbių gimnazijų Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje, Visagine, Trakuose, Šalčininkuose, t.t., o įdarbinti – siūlomos karjeros galimybės kažkodėl jau vien tik Vakarų Lietuvos apskričių rusakalbėse mokyklose, kurių čia nėra daug (p. 5). Be to, dirbti šalies mokyklose Programos absolventai galėtų tik baigę papildomas profesines pedagogines studijas, t.y. pakėlę savo kvalifikaciją. Kita vertus, turint galvoje, kad Lietuvos didurinėse mokyklose mokymo programos yra platesnės nei „Europos istorija“, kyla klausimas ar „Europos istoriją“ baigusių absolventų profilis nebūtų per siauras darbui mokyklose iškart po baigimo? Galimai būsimų *Europos istorijos* studijų absolventų karjeros galimybės užsienio šalyse, t.y. šalyse, iš kurių ir tikimasi didžiausio studentų srauto, bei į kurias daugiausia ir orientuotas rusakalbių *Europos istorijos* specialistų rengimas, regis, Programos rengėjų liko visai nereflektuotos.

Turint galvoje pastaraisiais metais aukščiausiu lygiu ES vykstančią diskusiją dėl jos vidaus struktūrinės-politinės reformos, kiek tiesmukai argumentuojamas Programos politinis „poreikis“ tarptautiniu ir nacionaliniu-regioniniu lygmenimis. Pirmu atveju – *Rytų partnerystės* programa, numatančia skatinti demokratizacijos procesus eilėje Rytų Europos šalių, pirmiausiai Ukrainoje, Moldovoje, Gruzijoje. Tai turėtų būti lyg ir Lietuvos kultūrinis indėlis prisidedant prie Europos geopolitinio stabilumo. Antru atveju reiškiamas viltis, jog KU baigę *Europos istorijos* programą rusų

kalba būsimeji absolventai susipažinę su „ES vertybėmis“, demokratine sistema, mokslo tyrimais ir naujausiomis idėjomis, lietuvių kultūra ir istorija padės formuoti „pozityvų Lietuvos valstybės ir Lietuvos švietimo sistemos įvaizdį“, „kurti Lietuvos draugų grupę“ užsienyje bei „neigti priešiškos propagandos formuojamus vertinimus“ apie Lietuvą. Turint galvoje XXI a. pr. tarptautinių santykių sparčią raidą bei greitai besikeičiančią konjunktūrą, kyla klausimas, kiek ir kaip tokio pobūdžio lūkesčiai gali būti pagrindžiami bent kiek ilgesnėje perspektyvoje?

Programa pasižymi tam tikru naujumu ir originalumu: jos turinys apima ne tik tradicinius dalykus tokius kaip, tarkime, „Antikos istorija“, „Viduramžių Europos istorija“ ar „Europos kultūros istorija“, bet tarp pasirenkamųjų dalykų ir „Laivybos istoriją“ arba „Europos saugumo ir terorizmo problemas XX–XXI a.“. Tiesa, pastarojo dalyko ne visai aiškios chronologinės ribos ir ne visai korektiška pavadinimo formuluotė: t.y. ne visai aišku, kodėl šis dalykas pradedamas tik XX a., o ne XIX a. pab.?; Kita vertus, vargu ar korektiška pavadinime tiesmukai sugretinti „saugumo“ ir „terorizmo“ problemas, tarsi būtų kalbama apie lygiavertes?

Taip pat svarbu pažymėti, kad Programa būtų vienintelė istorijos bakalauro studijų programa užsienio (rusų) kalba Lietuvoje, taigi ir savotiškai reprezentuojanti Lietuvą tarptautinėje arenoje, pirmiausia, jos švietimo ir aukštojo mokslo sistemos galimybes, inovatyvumą, perspektyvas.

Programos tikslas pakankamai aiškus ir dera su KU, BRIAI deklaruojama misija bei vykdoma strategija, tačiau ji („parengti kompetentingus istorijos specialistus....“ (p. 9)) reikėtų patikslinti taip, kad jis atsakingai koreliuotų su Programos pavadinimu „Europos istorija“, kuris dabar siauresnis nei deklaruojamas tikslas.

Programos studijų rezultatai (žinios ir jų taikymas; gebėjimai vykdyti tyrimus, specialieji gebėjimai, socialiniai gebėjimai, asmeniniai gebėjimai) (p. 9–13) iš esmės pagrįsti akademiniais ir profesiniais reikalavimais, atitinka studijų rūšį bei bakalauro pakopai būdingą kvalifikacijų lygį.

Programos pavadinimas. numatomi studijų rezultatai, programos turinys bei suteikiama kvalifikacija, kiek galima spręsti iš Programos aprašo bei jo priedų, iš esmės tarpusavyje dera. Kita vertus, turint galvoje platų programos pavadinimą – „Europos istorija“ bei deklaruojamą Programos turinį, kuris realiai labiau orientuotas į Rytų–Vidurio (Centrinės) Europos istorijos studijas (ypač tai akivaizdu žvelgiant į pasirenkamuosius dalykus – „Rusijos istorija“, „Vokietijos istorija“, „Lenkijos istorija“, „Sovietinės Klaipėdos istorija“, „Latvijos Estijos, Suomijos istorija“ ir t.t.), galima fiksuoti tam tikrą disonansą tarp studijų programos pavadinimo bei jos planuojamo turinio.

Pagrindinės srities stiprybės ir silpnybės

Stiprybės:

- Programa turi KU didžiųjų socialinių partnerių (Klaipėdos miesto savivaldybės Švietimo ir kultūros departamento, Klaipėdos regioninio valstybės archyvo, Tomo Manno kultūros centro ir kt.) solidų palaikymą ir paramą: tai paaiškėjo susitikimo su KU socialiniais partneriais metu;
- Programa pasižymi tam tikru naujumu ir originalumu bei būtų vienintelė istorijos bakalauro studijų programa užsienio (rusų) kalba Lietuvoje.

Silpnybės:

- Programos „poreikis“ tik iš dalies pagrįstas tarptautiniu ir nacionaliniu-regioniniu lygmenimis: ypač Lietuvos visuomenės ir valstybės darbo rinkos poreikiais;
- Programa tik iš dalies ir pernelyg siaurai numato galimų absolventų karjeros galimybes Lietuvoje;

- Programa deklaruodama lūkestį, jog didžioji dalis iš užsienio atvykusių studijuoti studentų, Lietuvoje įgiję išsilavinimą grįš atgal į savo kilmės šalis, jo nepagrindžia ir nereflektuoja būsimų absolventų karjeros galimybių tėvynėje;
- Programos KU „poreikio“ motyvų paralelės su Lenkijos universitetuose vykdomomis tarptautinėmis programomis lenkų/anglų kalbomis bei iš Ukrainos į Lenkiją plūstančiais studijuoti studentų srautais, pernelyg paviršutiniškos.

2.2. Programos sandara

Programa parengta vadovaujantis teisės aktų reikalavimais (*Bendrieji studijų vykdymo reikalavimai*, patvirtinti švietimo ir mokslo ministro 2016 m. gruodžio 30 d. įsakymu Nr. V-1168; *Istorijos, istorijos pagal teritoriją, istorijos pagal tematiką studijų kryptių aprašas*, patvirtintas Švietimo ir mokslo ministro 2015 m. rugpjūčio 27 d. įsakymu Nr. V-925). Bendra Programos apimtis – 180 kreditų (3 metai) (pasirinktas mažiausias iš *Bendrujų studijų vykdymo reikalavimų* leidžiamų pirmosios studijų pakopos apimties variantų). Studijų krypties dalykams (kartu su 2 praktikomis ir baigiamuoju darbu) skiriama 147 kreditai (*Bendrujų studijų vykdymo reikalavimų* reikalavimas – ne mažiau kaip 120 kreditų tenkinamas). Universiteto nustatytiems arba studento pasirenkamoms studijoms atitenka 33 kreditai (reikalavimas „ne mažiau kaip 30 kreditų“ tenkinamas). Numatyta Programos apimtis yra pakankama studijų rezultatams pasiekti.

Beje, *Studijų programos duomenys* teigia, kad Programą sudaro **180** kr. (p. 3, 18 punktas; taip pat 2018.01.18 *KU Senato nutarimas*), tačiau Programos aprašo *Programos sandaros* skyriuje pateiktoje studijų dalykų lentelėje numatyta studijų apimtis – **240** kr. (14–18 p.). Netikslumą Programos *aprašė* reikėtų panaikinti.

Krypties studijų dalykams skirta **147** kreditai. Dalykų visuma (atmetus praktikas (15 kr.), baigiamąjį (18 kr.) bei 2 kursinius (10 kr.) darbus, iš viso **43** kr.) natūraliai dalijasi į 2 dalis: istorijos studijos (Europos istorija 30 kr., Lietuvos istorija 18 kr., iš viso **48** kr.) ir įvairūs teoriniai kursai – **56** kr. Turint omenyje, kad Programa vadinama *Europos istorija*, santykis tarp Europos istorijai ir Lietuvos istorijai skiriamų kreditų apimties yra logiškas ir teisingas. Kitaip yra su teoriniais kursais: didžioji jų dalis išties neišvengiamai susiję su istorijos studijomis (pvz. *Istorijos tyrimų metodika, Pagalbiniai istorijos mokslai, Įvadas į archeologijos studijas, Karybos istorija, Europos kultūros istorija, Lotynų kalba, Politinės minties istorija*), kiti su jomis susiję nelabai akivaizdžiai (*Filosofija, Profesinė užsienio kalba* (t.y. anglų, vokiečių arba prancūzų, 3 kr.), *Lietuvių kalba užsieniečiams A1(2x3kr.)*). Neabejotina, kad šie dalykai turi būti studijuojami, bet jie nėra istorijos krypties dalykai, veikia bendrauniversitetiniai.

Tarp privalomų istorijos krypties dalykų 2 gana artimai dubliuoja vienas kitą. Tai *Ideologijų istorija* (6 kr.) ir *Politinės minties istorija* (5 kr.). Atrodytų, kad pastarasis turėtų būti platesnis už pirmąjį. *Ideologijų istorija* daug labiau tiktų kaip pasirenkamasis dalykas.

Vienas iš *Istorijos, Istorijos pagal teritoriją, Istorijos pagal tematiką studijų kryptių apraše* išugdyti numatytų specialiųjų gebėjimų yra „mokėti skaityti istorinius šaltinius kuria nors senąja kalba“ (23.5.10.). Tuo tarpu numatytas 3 kr. *Lotynų kalbos* kursas tam visiškai nepakankamas ir turi būti padvigubintas (6 kr.).

Programos kūrėjai pateikia išties platų pasirenkamųjų dalykų sąrašą. Jame įtraukti dalykai studentams leis ir atidžiau gilintis į įvairių Europos dalių istoriją (*Rusijos istorija, Vokietijos istorija, Lenkijos istorija, Latvijos, Estijos ir Suomijos istorija, Skandinavijos šalių istorija, Sovietinės Klaipėdos raida*), ir nagrinėti atskirų svarbių reiškinų istoriją (*Genocidų Europoje*

istorija, Europos saugumo ir terorizmo problemos XX–XXI a., Laivybos istorija), ir susitelkti į kai kuriuos atskirus pagalbinius istorijos mokslus (*Muziejininkystės pagrindai, Archyvistika, Numizmatika*), ar plačiai ieškoti sąsajų su kitais socialiniais ir humanitariniais mokslais (*Logika, Sociologija*).

Pasirenkamų dalykų iš viso 16, iš kurių daugumą (net 14) sudaro dideli dalykai po 6 kr. Studentai pasirenkamiems dalykams turi tik 33 kreditus. Vadinasi, per 3 studijų metus (6 semestrus) jie galės pasirinkti tik 5 dalykus po 6 kr. + vieną 3 kr. dalyką. Atrodytų, kad studentams būtų naudingiau turėti daugiau galimybių pasirinkti įvairesnių dalykų, t. y. jiems reiktų pasiūlyti daugiau dalykų po 3 kr. Šiuo požiūriu sėkmingas sprendimas studentams siūlyti ir 6 kr., ir 3 kr. dalykus, kaip tai padaryta su *Rusijos istorija* ir *Sovietinės Klaipėdos raida*. Kita vertus, kaip galima suprasti iš pateikiamų abiejų dalykų aprašų, savo temų ir reikalavimų apimtimi visiškai sutampa, ko neturėtų būti, kai studijų apimtis kreditais skiriasi 2 kartus. (Žr. *Rusijos istorija* p. 83–86 ir 110–113) ir *Sovietinės Klaipėdos raida* p. 86–89 ir 107–110).

Dalyko Pagalbiniai istorijos mokslai neproporcingai didelę dėstyimo turinio dalį (6 temos iš 15) sudaro numizmatika. Temas reiktų paskirstyti tolygiau.

Programos dalykų turinys atitinka studijų pakopą ir rūšį. Kaip matyti iš studijų dalykų aprašų skaitomi dalykai iš esmės išdėsto studijuojamų dalykų pagrindus, kas ir yra būtina bakalauro pakopos programoje.

Atsižvelgiant į tai, kad Programa bus vykdoma rusų kalba, kai kurių dalykų dėstytojai turėtų į pagrindinės literatūros sąrašus įtraukti bent dalį mokomosios medžiagos rusų kalba: dalykuose *Istorijos tyrimų metodika, Pagalbiniai istorijos mokslai, Europos kultūros istorija, Europos istorija XIX a., Sovietinės Klaipėdos raida, Vokietijos istorija* siūloma studijų literatūra tik lietuvių kalba; dalykuose *Įvadas į archeologijos studijas, Europos istorija XV a. vid.–XVIII a., Europos istorija XX a., Laivybos istorija, Lenkijos istorija, Genocidų Europoje istorija, Sociologija* siūloma studijų literatūra lietuvių ir anglų, kartais vokiečių ir lenkų kalbomis.

Pagrindinės srities stiprybės ir silpnybės

Stiprybės:

- Programoje santykis tarp Europos istorijai ir Lietuvos istorijai skiriamų kreditų apimties yra logiškas ir pagrįstas;
- Programa pateikia labai platų pasirenkamųjų dalykų spektrą;
- Programai parinkti dalykai iš esmės išdėsto studijuojamų dalykų pagrindus.

Silpnybės:

- Atskirais atvejais studijų krypties dalykais laikomi su istorijos studijomis tiesiogiai nesusiję dalykai;
- Dauguma pasirenkamųjų dalykų per stambūs;
- Kai kurie dalykai artimai dubliuojasi, stokoja koherencijos, mokomosios literatūros rusų kalba nuorodų.

2.3. Personalas

Programos vykdymui KU, BRIAI numatytas personalas didžiąja dalimi yra profesionalus ir didesnių abejonių nekelia. Programoje turėtų dėstyti 23 dėstytojai (iš jų 20 turi mokslo laipsnį): 6

profesorai, 10 docentų, 4 lektoriai, 3 asistentai. Kaip pažymima Programos apraše, Programą vykdytų „kompetentingi ir patyrę dėstytojai, mokantys rusų, anglų ir vokiečių kalbas ir žinantys Rytų Europos šalių specifiką, kultūrą ir tradicijas“ (p. 22). Iš Programos aprašo akivaizdu, jog Programos vykdymui planuojamas pasitelkti KU, BRIAI bei „iš kitų mokslo ir studijų institucijų“ personalas (dėstytojai, dėstytojai valandininkai, mokslininkai) atitinka Istorijos pagal teritoriją, Istorijos pagal tematiką studijų krypties aprašo reikalavimus (Pirmosios studijų pakopos istorijos studijų krypties studijų programose ne mažiau kaip pusę studijų krypties dalykų turi dėstyti profesorai, docentai ir (arba) dėstytojai, turintys mokslo daktaro laipsnį (40.3.)).

Didžioji dalis numatomo personalo narių turi aukštas kvalifikacijas, solidų akademinį patyrimą, reguliariai dalyvauja mokslinėse tarptautinėse ir regioninėse konferencijose šalyje bei užsienyje, LMT projektuose, Lietuvos bei užsienio mokslo leidiniuose yra paskelbę eilę solidžių, originalių publikacijų. Palaiko mokslinius kontaktus su Torunės, Kylio, Birmingemo, Liuneburgo, Kijevo, Latvijos, ir kt. universitetais, mokslo tyrimų institutais bei mokslo tyrimų centais. Taip pat dalyvauja ERASMUS mainų programose, mokslinėse stažuotėse užsienyje, dirba periodinių mokslo leidinių redkolegijose. Programos koordinatorius prof. dr. Vygantas Vareikis pedagoginį darbą dirba daugiau nei trisdešimt metų. Jis yra aktyvus, patyręs, Lietuvoje bei užsienyje puikiai žinomas mokslininkas, įvairių LMT mokslo programų ekspertas.

Kita vertus, Programos vykdymui KU, BRIAI numatytas personalas, kaip pripažįsta patys Programos rengėjai, vis dėlto daugiausia yra ne *Europos istorijos* specialistai, o kompetentingi mokslininkai „žinantys Rytų Europos šalių specifiką, kultūrą ir tradicijas“ (p. 22). Kitaip tariant, siauresnės profesinės specializacijos mokslininkai. Beje, kai kuriais atvejais, kad numatytas Programos personalas yra daugiausia Lietuvos/Rytų Europos istorijos specialistai, akivaizdu ir iš Programos dėstytojų gyvenimo aprašymuose pateiktų paskutinių penkerių metų svarbiausių mokslinių publikacijų (p. 13–47).

Pagrindinės srities stiprybės ir silpnybės

Stiprybės:

- Programos vykdymui numatomo pasitelkti personalo (dėstytojų, tyrėjų) profesinės kompetencijos bei kvalifikacija didžiaja dalimi yra pakankamos, kad būtų pasiekti numatomi studijų rezultatai.

Silpnybės:

- Programos vykdymui numatomas pasitelkti personalas nėra visiškai pakankamas, pirmiausia, turint galvoje faktą, kad įtraukta mažai dėstytojų, tyrėjų (mokslininkų), kurie savo tyrimuose specializuojasi ne vien tik Lietuvos ar Rytų Europos tematika, bet imasi ir geografiškai platesnės „*Europos istorijos*“ problematikos: Skandinavijos šalių, Anglijos, Prancūzijos, Apeninų-Pirėnų pusiasalių šalių;
- Programos vykdymui numatomo pasitelkti personalo vykdomi moksliniai tyrimai kai kuriais atvejais gana fragmentiškai susiję su Programa.

2.4. Materialieji ištekliai

Programos paskaitos ir seminarai vykta KU BRIAI patalpose, kur yra 4 auditorijos, vienu metu talpinančios apie 65 studentus, taip pat *Aula magna* patalpose, KU Humanitarinių ir ugdymo mokslų fakulteto auditorijose, kuriose yra įrengta reikiama moderni audiovizualinė technika. Vizito metu buvo įsitikinta, kad auditorijos tvarkingos, reikiamai aprūpintos, patogios studentams ir

dėstytojams. Pilnaverčiam moksliniam studentų ir dėstytojų bendravimui labai pagelbės BRIAI pastate veikianti nebrangi ir skanų maistą ruošianti kavinė, taip pat gausiai sėdimaisiais baldais apstatytos bendrosios erdvės. Tad numatytos patalpos studijoms yra tinkamos ir numatomam studijuojančių skaičiui pakankamos.

Kaip aiškėja iš Programos aprašo ir buvo įsitikinta vizito metu, BRIAI tikrai sudarytos sąlygos naudoti įvairias technines priemones. BRIAI yra 3 multimedijos projektoriai, 5 nešiojami kompiuteriai bei interaktyvi lenta. Studijų tikslais minėtas priemonės gali naudoti tiek dėstytojai, tiek studentai. KU BRIAI studentai taip pat gali naudotis 12 kompiuterizuotų darbo vietų Centrinės bibliotekos patalpose. Studentai gali naudotis ir savo kompiuterine įranga, nes BRIAI yra įrengtas bevielis internetas, suderintas su Lietuvos universitetų tarptinklinio ryšio Eduroam paslauga (žr.: <https://www.ku.lt/eduroam>). Vizito metu įsitikinta, kad jis tikrai veikia. Tad numatyta įranga studijoms ir moksliniam darbui tinkama ir planuojamam studentų skaičiui pakankama.

Programoje numatytos 2 praktikos. *Archyvinė praktika* būtų atliekama Klaipėdos regiono valstybės archyve (VRVA), su kuriuo yra sudaryta bendradarbiavimo sutartis ir kuriame yra daug po 1945 m. laikotarpio dokumentų rusų kalba, Mažosios Lietuvos istorijos muziejuje, o taip pat Lietuvos centriname valstybės, Lietuvos ypatingajame ir kituose archyvuose bei bibliotekų rankraštyne skyriuose, kuriuose taip pat yra daug dokumentų rusų kalba. Vizito metu buvo įsitikinta, kad BRIAI labai artimi bendradarbiavimo ryšiai sieja su Klaipėdos regiono valstybės archyvu, kas be jokios abejonės garantuoja puikias studentų praktikos jame galimybes.

Archeologines praktikas numatoma vykdyti unikaliame archeologiniame komplekse Medvėgalyje (sudaryta sutartis su Šilalės savivaldybe, kuri prisideda prie archeologinių kasinėjimų) ir pagrindinėje praktikos bazėje nuo 2008 metų – Klaipėdos piliavietėje, taip pat įvairiuose Klaipėdos senamiesčio objektuose. Specifinė praktikų – Baltijos jūroje BRIAI vykdomi povandeniniai archeologiniai tyrinėjimai (reikalingas specialus pasirengimas). KU archeologijos mokykla yra viena iš garsiausių Lietuvoje, seniai ir sistemingai vykdanči plačius ir svarbius tyrimus, o tai liudija puikų KU BRIAI pasirengimą organizuoti ir vykdyti archeologines studentų praktikas. Ekspertų nuomone, numatomos bazės praktikoms yra visiškai tinkamos.

Kaip tvirtina Programos aprašas, 2017 gruodžio 31 d. duomenimis, Klaipėdos universiteto bibliotekos skyriuose yra sukaupta ne mažiau kaip 449 390 egz. (173 054 pavadinimai) leidinių. Iš jų rusų kalba 61 089 egz., anglų kalba 43 268 egz., vokiečių kalba 45 058 egz., prancūzų kalba 6132 egz., kitomis kalbomis – 23 483 egz. ir lietuvių kalba – 270 360 egz. Specializuotoje istorijos ir archeologijos KU BRIAI bibliotekoje yra apie 30 000 egz. leidinių, iš jų rusų kalba apie 3300 egz., anglų kalba apie 3000 egz. Tad 39,84 proc. KU bibliotekų leidinių yra užsienio kalbomis, o leidiniams rusų kalba tenka didžiausia dalis – 13,59 proc. Be to, studentai gali naudotis turtinga Klaipėdos apskrities viešąja biblioteka. Metodinius išteklius šiais laikais stipriai papildo prenumeruojamos internetinės duomenų bazės. Kaip teigiama Programos apraše, KU bibliotekoje 2017 m. buvo prenumeruojama 15 duomenų bazių paketų, iš jų 2 bazės – Lietuvos serveriuose, 31 bazė – užsienio serveriuose. KU biblioteka 2010 m. sudarė prieigą prie šių elektroninių informacijos išteklių teikėjų: *EBSCO Publishing, ICPSR (Inter-University Consortium for Political and Social Research), JSTOR, Oxford Art Online, Oxford Journals Online, Oxford Reference Online: Premium Collection, Project MUSE, Sage Journals, Science Online, Science Direct, Springer/Kluwer, Taylor & Francis, Wiley Online Library* ir kt. Tenka tikėtis, 2018 m. KU prenumeruojamų duomenų bazių nesumažėjo.

Programos rengėjai puikiai supranta, kad vienas iš didesnių iššūkių – būsimuosius studentus aprūpinti pakankamais ir deramais metodiniais ištekliais. Tai matyti ir dėstytojų pateiktuose dalykų

aprašuose. Tai suprasdama Programos rengimo grupė net pateikė atskirą *Perspektyvinį materialiosios bazės gerinimo planą*. Vis dėlto šiuo atveju svarbiausioje dalyje, t.y. kalbant apie bibliotekos išteklių pildymą pasakyta, kad jis „bus vykdomas atsižvelgiant į studijų planą, taip kad naujausia literatūra būtų bibliotekose, kuomet bus pradėtas dėstyti dalykas, kuriam ši literatūra yra aktuali“. Kadangi studijų planas ir dėstomi dalykai žinomi jau dabar, aiškėja, kad reikiamų žingsnių dar nėra imtasi. Sprendžiant iš dalykų aprašų, labiausiai metodinių išteklių rusų kalba trūksta I kurse dėstysimiesiems dalykams (pvz. *Istorijos tyrimų metodika, Pagalbiniai istorijos mokslai* – 1 semestras; *Įvadas į archeologijos studijas* – 2 semestras). Vis dėlto turime pripažinti, kad KU turimi metodiniai ištekliai yra tinkami ir bus lengvai prieinami Programos studentams.

Pagrindinės srities stiprybės ir silpnybės

Stiprybės:

- Jaukios auditorijos ir patogi aplinka. Lengvai prieinama kavinė, kur valgydami gali neformaliai bendrauti studentai ir dėstytojai. Greta yra specializuota BRIAI biblioteka. Absoliučiai puiki praktikų bazė.

Silpnybės:

- Kai kuriems dalykams trūksta metodinių išteklių rusų kalba.

2.5. Studijų eiga ir jos vertinimas

Studentų priėmimo į Programą reikalavimai iš esmės atitinka Švietimo ir mokslo ministro įsakymus, Klaipėdos universiteto numatytus reikalavimus. Stojimo į Klaipėdos universitetą tvarką reglamentuoja šio universiteto Priėmimo taisyklės, skelbiamos Klaipėdos universiteto interneto svetainėje (www.ku.lt), įvairiuose leidiniuose bei dienraščiuose.

Vis tik Programos apraše nėra aiškiai aprašyta, kaip bus vykdomas studentų priėmimas į Programą – ar priėmimas bus vykdomas ir per LAMA BPO (jeigu taip, kaip bus formuojamas konkursinis balas?), ar KU priėmimą vykdys tiesiogiai. Ši informacija turėtų būti patikslinta.

Universiteto reikalaujami stojimo dokumentai aprašyti aiškiai (p. 29), bet kriterijų nėra. Vienas iš prašomų pateikti dokumentų yra pažyma, įrodanti kalbos, kuria vykdoma studijų programa ir kurioje ketina studijuoti stojantysis, mokėjimo lygį, tačiau koks turi būti tas lygis nenurodyta.

Programos apraše (p. 28) pažymėta, kad stojimo riba į valstybės nefinansuojamą vietą yra 6 balai. Bet ar šis reikalavimas galioja tiek stojant per LAMA BPO, tiek universitetui organizuojant savarankišką priėmimą, nepasakyta.

Kadangi Programa yra orientuota į būsimus studentus, atvystančius iš rusakalbių kraštų, galimybės mokytis lietuvių kalbos visą studijų laikotarpį suteikimas turėtų būti vienas iš prioritetų. Tokiu būdu būtų mažinama kalbinė ir kultūrinė atskirtis tarp atvykusių studentų rusakalbių ir Klaipėdos universiteto bei miesto bendruomenės. Šiuo metu numatyti du dalykai (*Lietuvių kalba užsieniečiams A1 (1) Lietuvių kalba užsieniečiams A1 (2)*) po 3 kr. pirmame ir antrame semestru.

Studentų žinios ir gebėjimai vykdant šią studijų programą būtų ugdomi paskaitų, seminarų metu, analizuojant istorijos šaltinius, rašant referatus, kursinius ir bakalaurinius darbus bei praktikų metu. Numatyti studijų metodai yra tinkami studijų rezultatams pasiekti.

KU vertinant studijų pasiekimus, yra taikoma dešimtbalė kriterinė skalė ir kaupiamoji vertinimo schema. Dėstytojai, supažindindami studentus su tarpinių atsiskaitymų pažymiais, kartu pateikia atsiliepimus žodžiu. Daugumos dalykų galutinis įvertinimą sudaro: referatas sudaro 30 proc. galutinio įvertinimo, seminaras 20 proc ir egzaminas 50 proc. Kursinių ir bakalauro darbų rengimą, gynimo procedūrą ir vertinimą reglamentuoja KU BRIAI Istorijos ir archeologijos katedros

patvirtinti „Kursinių ir baigiamųjų darbų metodiniai nurodymai“. Ekspertų nuomone, studijų pasiekimų vertinimo sistema yra aiški ir tinkama studijų rezultatams įvertinti.

Kiekvienas studentas įstojęs į Klaipėdos universitetą, kaip reglamentuoja KU akademinės etikos kodeksas, pasirašo Studento sąžiningumo deklaraciją, kuri galioja visą studijų sutarties galiojimo laikotarpį. Šią deklaraciją gali pasirašyti ir klausytojai KU nustatyta tvarka. Taip pat KU gali taikyti pasižadėjimo sąžiningai elgtis kiekvieno atsiskaitymo metu tvarką (pavyzdžiui, atsiskaitymo raštu pirmame lape nurodyti studentams užrašyti šį sakinį: „Įsipareigoju savarankiškai ir sąžiningai atlikti šio atsiskaitymo užduotis.“), atlikti garso ir/ar vaizdo įrašą. Sąžiningo elgesio pasižadėjimai, garso ir vaizdo įrašai saugomi tiek dienų, per kiek KU yra numatyta pateikti apeliaciją, o nesant apeliacijos, sąžiningo elgesio pasižadėjimai, garso ir vaizdo įrašai tvarkomi KU nustatyta tvarka. Studentai, nesutinkantys su jų pasiekimų įvertinimu (egzaminų ar baigiamojo darbo), pagal KU Rektoriaus įsakymu patvirtintus „Atsiskaitymo už studijų modulių nuostatus“ turi teisę ne vėliau kaip per tris dienas po įvertinimo paskelbimo pateikti apeliaciją Universiteto ginčų nagrinėjimo komisijai. Ekspertų nuomone, numatytos nesąžiningo studijavimo, apeliavimo priemonės yra aiškios ir tinkamos.

Pagrindinės srities silpnybės ir stiprybės

Stiprybės:

- Aiški vertinimo sistema;
- Numatytos nesąžiningo studijavimo prevencijos priemonės yra aiškios ir skaidrios.

Silpnybės:

- Priėmimo į Programą tvarka ir reikalavimai nėra aiškiai aprašyti.

2.6. Programos vadyba

Programos apraše yra nurodytos aiškios studijų kokybės užtikrinimo priemonės taikomos Klaipėdos universitete. KU turi vidinę studijų kokybės užtikrinimo sistemą, kurią patvirtina kokybės vadybos sertifikatai (<https://www.ku.lt/apie-universiteta/vadybos-sistemu-sertifikatai>), Rektoriaus 2017 m. birželio 22 d. įsakymu Nr. 1-096 patvirtinta Klaipėdos universiteto kokybės, aplinkos apsaugos, darbuotojų saugos ir sveikatos politika ir kt. dokumentai. Vidinė studijų kokybės užtikrinimo sistema yra grindžiama Europos aukštojo mokslo erdvės studijų kokybės užtikrinimo nuostatomis ir KU patvirtinta veiklos kokybės gerinimo strategija, padedanti užtikrinti KU teikiamo aukštojo išsilavinimo kokybę.

KU BRIAI studijų programų kokybę užtikrina BRIAI studijų programų komitetas. Komitetas peržiūri ir atestuoja studijų krypties studijų dalykus. Studijų dalykai atestuojami ribotam laikotarpiui – nuo vienerių iki trejų metų. Pasibaigus atestacijos laikotarpiui, dalykai atestuojami iš naujo. Iškilus abejonėms dėl dalyko turinio, jie peržiūrimi, tobulinami ir peratestuojami anksčiau laiko.

Programos kokybės užtikrinimo procesas yra gana aiškus. Kas dvejus metus yra vykdomas studijų programų vertinimas ir atnaujinimas, kurio metu yra atestuojami dalykų aprašai, esant poreikiui yra keičiami studijų programoje numatyti dalykai. Į studijų programos tobulinimo procesus yra įtraukiami studentai. Jie savo nuomonę apie studijų programą, studijų programos dalykus, dėstytojų metodiką, dalyko paskaitų turinį, studentų žinių vertinimo objektyvumą, dėstytojų etiką ir kitus studijų kokybei svarbius dalykus gali išreikšti periodiškuose susitikimuose su BRIAI administracija

ir dėstytojais, taip pat studentai turi galimybę anonimiškai išreikšti savo nuomonę po kiekvieno semestro pildant anketas. Užpildytų anketų rezultatai aptariamai ir nagrinėjami rektorato posėdžiuose. Į šių apklausų rezultatus yra atsižvelgiama dėstytojų eilinių ir neeilinių atestacijų bei konkursų atitinkamoms pareigoms užimti metu, kurie(-ios) pagal poreikį organizuojami kiekvienų metų birželio mėn. Numatytos kokybės užtikrinimo priemonės yra tinkamos.

Pagrindinės srities stiprybės ir silpnybės

Stiprybės:

- Periodiški administracijos ir studentų susitikimai;
- Studentų apklausos.

Silpnybės:

- Programos apraše nėra užsiminama apie BRIAI studijų programų komitetą, jo sudėtį.

III. REKOMENDACIJOS

Įgyvendinti iki Programos vykdymo pradžios:

3.1. Programos apraše numatyta Programos tikslą – „parengti kompetentingus istorijos specialistus...“ (p. 9) tikslinti taip, kad jis atsakingai koreliuotų su Programos pavadinimu „*Europos istorija*“, kuris dabar siauresnis nei deklaruojamas tikslas;

3.2. Permąstyti artimai vienas kitą dubliuojančių privalomųjų istorijos krypties dalykų reikalingumą.

3.3. Į Programą įtraukti pakankamos apimties *Lotynų kalbos* dalyką.

3.4. Numatyti daugiau mažesnės apimties pasirenkamųjų dalykų.

3.5. Aiškiau aprašyti priėmimo į Programą tvarką ir reikalavimus.

3.6. Programos apraše plačiau ir detaliau (konkrečiau) pagrįsti Programos poreikį tarptautiniu ir nacionaliniu-regioniniu lygmenimis: ypač Lietuvos visuomenės ir valstybės nacionalinės darbo rinkos pastarųjų metų tendencijų bei galimybių poreikiais, perspektyvomis;

3.7. Programos apraše labiau konkretizuoti, numatyti ir pagrįsti galimų absolventų karjeros, „profesinių laiptų“ galimybes Lietuvoje ir užsienyje, ypač šalyse į kurias galimi absolventai galimai grįžtų po studijų KU baigimo;

3.8. Programos apraše išryškinti ir konkretizuoti „regioninį“ įvaizdį turinčio KU, BRIAI socialinius privalumus, akademinį patrauklumą galimiems studentų srautams iš Lietuvos ir užsienio.

Įgyvendinti Programos vykdymo eigoje:

3.9. Programos apraše numatyti ir pagrįsti projektuojamą eventualią Programos veikimo trukmę bei jos studijų kiekybinius rezultatus (kiek laiko planuojama Programą vykdyti ir kokį parengti specialistų skaičių parengti);

3.10. *Ketinamos vykdyti programos aprašo Studijų dalykų lentelėje* aiškiai nurodyti, kiek kreditų sudaro privalomuosius studijų krypties dalykus ir kiek – pasirenkamuosius. Aiškiai atskirti, kurie studijų dalykai yra istorijos krypties, o kurie – bendrauniversitetiniai.

3.11. Pažymėtuose dalykuose nurodyti nors dalį mokomosios literatūros rusų kalba.

3.12. Lygiau subalansuoti *Pagalbinių istorijos mokslų* dalyką.

3.13. Programos vykdymui numatomą pasitelkti personalą pildyti į Programos vykdymą pritraukiant dėstytojų, tyrėjų (mokslininkų), kurių tyrimų problematika geografiškai platesnė ir apima ne vien Lietuvą, Rytų Europą, bet bent iš dalies aprėpia ir Anglijos, Prancūzijos, Skandinavijos, Apeninų, Pirėnų šalių problematikas;

3.14. Sparčiau užpildyti didžiausias metodinių išteklių sutelkimo spragas: dalykuose *Istorijos tyrimų metodika, Pagalbiniai istorijos mokslai, Europos kultūros istorija, Europos istorija XIX a., Sovietinės Klaipėdos raida, Vokietijos istorija, Įvadas į archeologijos studijas, Europos istorija XV a. vid.–XVIII a., Europos istorija XX a., Laivybos istorija, Lenkijos istorija, Genocidų Europoje istorija, Sociologija* nors dalį pagrindinės literatūros nurodyti rusų kalba ir pasirūpinti, kad ji kuo greičiau atsirastų KU bibliotekose.

3.15. Pateikti detalesnę (tiek Programos apraše, tiek KU tinklapyje) informaciją apie BRIAI SPK komitetą, jo sudėtį.

IV. Apibendrinamasis įvertinimas

Klaipėdos universiteto ketinama vykdyti studijų programa *Europos istorija* vertinama teigiamai.

Eil. Nr.	Vertinimo sritis	Srities įvertinimas, balai
1	Programos tikslai ir numatomi studijų rezultatai	2
2	Programos sandara	3
3	Personalas	3
4	Materialieji ištekliai	3
5	Studijų eiga ir jos vertinimas	3
6	Programos vadyba	3
	Iš viso:	17

1-Nepatenkinamai (yra esminių trūkumų, kuriuos būtina pašalinti)

2-Patenkinamai (tenkina minimalius reikalavimus, reikia tobulinti)

3-Gerai (sistemiškai plėtojama sritis, turi savitų bruožų)

4-Labai gerai (sritis yra išskirtinė)

Grupės vadovas: dr. Algimantas Kasparavičius

Grupės nariai: doc. dr. Darius Alekna

Žygimantas Ruškys (studentų atstovas)